

ДОСВІД ЄРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН ЩОДО СТАНОВЛЕННЯ ПОДАТКОВИХ СТАВОК (НА ПРИКЛАДІ ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ)

Податок на додану вартість (ПДВ) є одним із найбільш важливих податків на сьогодні, розповсюджений в багатьох країнах світу, має найбільшу суму доходу, направлений на кінцевого споживача, не залежить від прибутку і має тенденцію швидко наповнювати бюджет. В Україні, яка переживає важкі часи в економіці, стоїть на шляху реформ та тісної співпраці з країнами Європи, вивчення ПДВ потребує особливої уваги. Розміри ставок ПДВ в Україні визначає Податковий кодекс України (стаття 193 ПКУ)[1]. Дослідимо розміри стандартних та знижених ставок ПДВ в європейських країнах і порівняємо з діючими в Україні. Були взяті до розгляду країни з розвинутою економікою - Франція і Великобританія, а також країни, які мали схожі з українськими проблеми та успішно їх вирішили (табл. 1).

Таблиця 1 – Діючі ставки податку на додану вартість, станом на 25 жовтня 2020р.

№ з/п	Країна	Код країни	Стандартна ставка ПДВ, %	Знижена ставка ПДВ, %
1.	Болгарія	BG	20	9,0
2.	Великобританія	UK	20	7, 0
3.	Польща	PL	23	8, 5, 0
4.	Словаччина	SK	20	10, 0
5.	Франція	FR	20	10, 5.5, 2, 1, 0
6.	Україна	UA	20	7, 0
7.	Чехія	CZ	21	15, 10, 0

Джерело: таблиця складена автором самостійно [2]

Дані таблиці 1 свідчать, що стандартна ставка ПДВ в Україні не дуже відрізняється від ставок європейських країн, але для більшості країн Європи характерною особливістю є застосування декількох ставок ПДВ. Крім стандартної, використовуються знижені ставки для товарів і послуг, що мають соціальне й культурно-споживче призначення (це стосується продуктів харчування, громадського транспорту, газет, журналів), а в деяких країнах — і підвищені ставки на предмети розкоші або на так звані некорисні товари (алкоголь, тютюн). [4]. Згідно Директиви ЄС (директива VAT 2006/119/ЄС), впроваджені ставки ПДВ: стандартної – не нижче 15%, та пониженої не менше 5% [4].

В загалом можна відзначити схожі риси бази оподаткування з діючою в Україні, але українська практика встановлення податкових ставок більш консервативна 20% стандартна, 7 і 0 знижені. Також необхідно звернути увагу на те, що недостатньо порівняти податкові ставки, не з'ясувавши рівень навантаження на споживача, а саме рівень ПДВ в загальному обсязі податкових надходжень до бюджету та в обсязі ВВП відповідних країн (рис. 1).

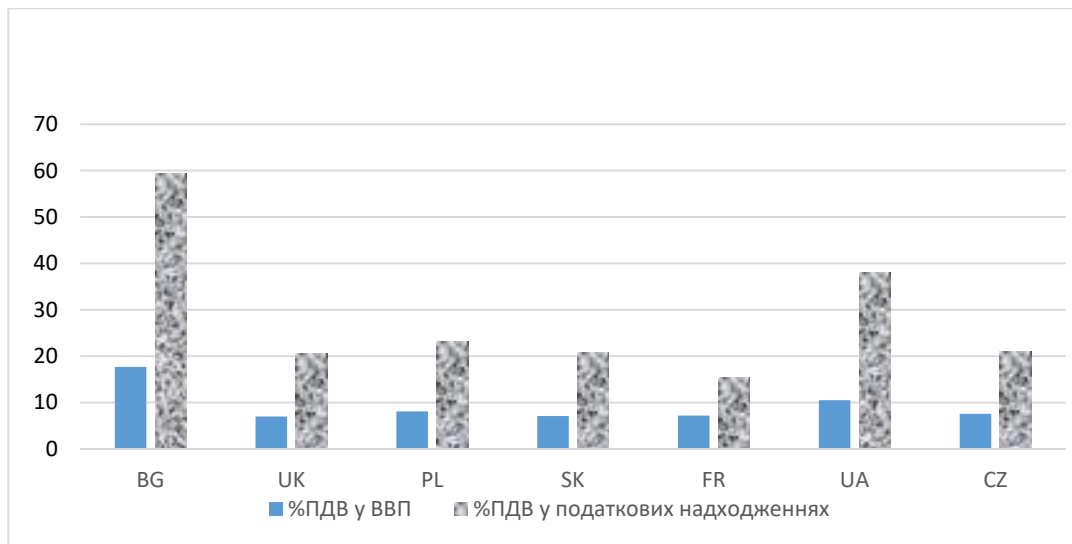

Рисунок 1 - Вага ПДВ у ВВП та податкових надходженнях до бюджету за даними 2018 р., %

Джерело: побудовано автором самостійно [2,3]

Дані рисунка 1 свідчать, що, порівняно з Великобританією, Польщею, Словаччиною, Францією і Чехією, в Україні ПДВ займає майже більше треті усіх податків. В той же час Болгарія має ще більший показник. Щодо рівня ПДВ в ВВП показник в Україні не суттєво відрізняється від інших європейських країн і становить 10,5%, окрім тієї ж Болгарії, де він сягає 58%. Також необхідно врахувати рівень економічного розвитку вищезазначених країн, щоб стало очевидним, що навантаження на українського споживача при тому ж самому значенні ПДВ, а саме на рівні ставки 20% значно більше.

Отже, стандартна ставка ПДВ не відрізняється від ставки в європейських країнах, але має значне фіскальне навантаження на споживача в Україні. При вирішенні цієї проблеми європейський досвід вказує на доцільність розширення бази оподаткування шляхом застосування знижених ставок ПДВ для окремих груп товарів і послуг в Україні, які допоможуть не тільки наповнювати бюджет (як, наприклад, знижена ставка 7% ПДВ на лікарські засоби і ставка 14% на деякі види сільськогосподарської продукції, запроваджена в березні 2021 року), але і регулювати ціни на деякі соціально важливі групи товарів. Також варто звернути увагу на вдосконалення електронної системи адміністрування ПДВ, спрощення та доступність її для користувачів, що знизить кількість ухилянь від сплати податків.

Список використаних джерел

1. Податковий кодекс України. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
2. Taxes in Europe Database v3. URL: https://ec.europa.eu/taxation_customs/tedb/refineSplSearch.html?selectedTaxType=CIT&selectedMemberState=12&dateFrom=2019%2F01%2F01&dateTo=&keywords=
3. Надходження податків і зборів на 01.01.2019 URL: <http://sfs.gov.ua/diyalnist-pokazniki-roboti/nahodjennya-podatkov-i-zboriv--obovyaz/nahodjennya-podatkov-i-zboriv>
4. Міжнародний досвід реформування податкових систем: види податків та електронна звітність. URL: <http://sfs.gov.ua/arhiv/modernizatsiya-dps-ukraini/arkhiv/mijnarodniy-dosvid-rozvitk/svitovui-dosvid/mrdosvid/>